

Σύνδρομο DRESS

Διονύσης Ρόδης, παθολόγος,
Μέλος δικτύου SOS ΙΑΤΡΩΝ

Αιτία εισόδου

- Γυναίκα ασθενής 73 ετών
- Από 10μέρου πυρετός έως 39⁰C με ρίγος και βήχα ξηρό. Εξετάσθηκε κατ' οίκον από ιατρό και έλαβε αγωγή με **αμοξυκιλλίνη** και **κλαριθρομυκίνη** , με τρέχουσα διάγνωση λοίμωξη αναπνευστικού. Μετά 24ωρου απυρεξία και αποδρομή βήχα, αλλά την τρίτη ημέρα εμφάνιση **γενικευμένου ιλαροειδούς εξανθήματος** διακοπή αντιβιοτικών, έναρξη αντισταμινικών. Ακολούθησε αργή αποδρομή του εξανθήματος , αλλά τέσσερεις ημέρες μετά **υποτροπή** του πυρετού έως 39⁰C με ρίγος και επίταση του εξανθήματος Εισαγωγή στην κλινική μας

Ατομικό ιστορικό

- ΑΕΕ προ 2ετίας, χωρίς υπολειπόμενη νευρολογική συνδρομή
- ΑΥ
- Παροξυσμική κοιλιακή μαρμαρυγή (προσφάτως διαγνωσθείσα)
- Υπερλιπιδαιμία
- Ασυμπτωματική υπερουριχαιμία

Φαρμακευτική αγωγή

tbl nifedipine 20mg X1 (από ετών)

tbl olmesartan / HCTZ (20+12.5) 1x1 (από ετών)

tbl nebivolol 5mg ¼ X 2 (από μηνών)

tbl dipyridamole/aspirin 200mg/25mg (από μηνών)

tbl atorvastatin 20mg X 1

tbl allopurinol 300mg 1 X 1 (από 6 εβδομάδων)

Κλινική εικόνα ημέρας εισόδου

- ΑΠ:120/70mmHg, σφ: 114/λεπτό, **θ:39°C**, sO₂:94%
- Επίπεδο συνείδησης: Άριστο
- Καρδιά: S₁ , S₂ , φύσημα (-)
- Αναπνευστικό: Αύξηση τραχύτητας αναπνευστικού ψιθυρίσματος διάχυτα, ήπια παράταση εκπνοής
- Λεμφαδένες κφ
- ANE : κφ, αυχενική κάμψη ελεύθερη
- Κοιλιά :ανώδυνη, ευπίεστη , εντερικοί ήχοι κ.φ., ήπαρ-σπλην αψηλάφητα

Κλινική εικόνα δέρματος

- **Γενικευμένο ιλαροειδές εξάνθημα** κορμού, άκρων, προσώπου (χωρίς προσβολή πελμάτων, άκρων χειρών, βλεννογόνων), με τάση συρροής, που δίνει την εικόνα **γενικευμένης ερυθροδερμίας**, και καταλαμβάνει > 50% επιφάνειας σώματος
- **Γενικευμένο οίδημα προσώπου**

Παρακλινικός έλεγχος εισαγωγής (1)

- **Ht:35%**, **Hb:11.7gr/dl**, **RBC:3.98 x 10⁶ /mm³**, **MCV:88**
- **WBC:23.300/mm³**
- **neu: 78% (18.200/mm³)**
- **lym: 6% (1.400/mm³)**
- **eos: 14% (3.260/mm³)**
- **mono: 2% (440/mm³)**
- **baso: 0%**
- **PLT: 536.000/mm³**
- **TKE:13 /1^η ώρα**

Παρακλινικός έλεγχος εισαγωγής (2)

- ΤΚΕ:13 mm/Hg, **CRP: 18.75 mg/L** (φτ 0.00-5.00),
Glu:**147mg/dl**, Urea:**83mg/dl**, Cre:**1.8mg/dl**,
K:4.3mg/dl,Na:135mg/dl, SGOT:40 U/L, SGPT:48 U/L, CPK:25
U/L ,PT:13.8sec , INR:1.3, **d-dimers:5048 μg/L**
- Γεν. ούρων: κφ (εβ:1015) + κ/α ούρων (στείρα)
- α/α θώρακος : κφ

Πορεία νόσου

1^η ημέρα

- Τρέχουσα διάγνωση εισαγωγής : **Εμπύρετος λοίμωξη αναπνευστικού- Φαρμακευτικό εξάνθημα** μετά λήψη αμοξυκιλλίνης , κλαριθρομυκίνης
- Αρχική αγωγή : εφ'άπαξ μεθυλπρεδνιζολόνη 250mg iv και συστηματικά διμενθιδένη 4mg X2 , N/S , παρακεταμόλη iv, ιπρατρόπιο neb

2^η ημέρα

- Αρχική απυρεξία επί 16ωρου και μερική υποχώρηση εξανθήματος και **υποτροπή υψηλού πυρετού** με διαδοχικά πυρετικά κύματα και **ρίγος** και **έξαρση εξανθήματος**
- κ/α αίματος (2 ζεύγη) , χωρίς προηγηθείσα λήψη αντιβιοτικών : στείρες
- CT θώρακα : χωρίς ευρήματα
- U/S άνω + κάτω κοιλίας: χωρίς ευρήματα
- Έναρξη μοξιφλοξασίνης 400 mg X 1 εμπειρικά

3^η ημέρα

- Ραγδαία κλινική επιδείνωση με εμμονή πυρετού, υπόταση , μείωση διούρησης
- Τρέχουσα διάγνωση: **Σηπτική καταπληξία**

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΜΕΘ

3^η ημέρα (ΜΕΘ)

- **WBC: 30.000 /mm³ (neu:83%/lym:6%/eos:7% (2.100/mm³) /mono:2% /baso:0%)**
- **Ht / Hb: 30% / 10gr/dl**
- **PLT: 422.000 /mm³**
- **CRP: 18.75 mg/L 130 mg/l**
- **Cre: 2mg/dl , Ure: 106mg/dl**
- **Νέες κ/α αίματος, ούρων: στείρες**
- **Triplex καρδιάς : φυσιολογική συστολική λειτουργία, αυξημένων διαστάσεων ΑΡ κόλπος**
- **ΗΚΓ : SR, κφ**

3^η ημέρα (ΜΕΘ)

- PO₂ στα 4lt/min
- Φαρμακευτική αγωγή με
Μεροπενέμη , βανκομυκίνη, ντοπαμίνη, νορεπινεφρίνη,
ομεπραζόλη, σαλβουταμόλη + βουδεσονίδα νεφ/ση,
φονταπαρινόξη υ.δ., μεθυλπρεδνιζολόνη 250mg εφ'άπαξ,
αλλοπουρινόλη
- Κάμψη του πυρετού, σταδιακή αποκατάσταση διούρησης

4^η ημέρα (ΜΕΘ)

- Υποτροπή πυρετού μετά 24ωρη απυρεξία
- WBC: 21.000/mm³, EOS:1%, Ht:26,4%
- CRP: 130 403mg/dl
- Ενδοκρινολογική εκτίμηση και έλεγχος κορτιζόλης, ACTH, TSH, fT₄, LH, FSH: αρνητικός για ενδοκρινικά αίτια (φλοιεπινεφριδιακή πρωτοπαθή ή δευτεροπαθή ανεπάρκεια, υπερθυρεοειδισμό)
- Γυναικολογική εκτίμηση και διακολπικό U/S : αρνητικά για φλεγμονή της πυέλου
- Δερματολογική εκτίμηση: φαρμακευτικό εξάνθημα
- Τίθεται συστηματική αγωγή με υδροκορτιζόνη 100mg X1 iv
- Συνέχιση προηγούμενης αγωγής

6^η-7^η ημέρα (ΜΕΘ)

- Κλινική βελτίωση με απυρεξία, αιμοδυναμική σταθεροποίηση, αποκατάσταση διούρησης, ύφεση εξανθήματος
- Σταδιακή πτώση CRP, WBC, EOS
- Σταδιακή διακοπή ινóτροπων

8^η-9^η ημέρα (θάλαμος)

- Μεταφορά σε κοινό θάλαμο
- Συνέχιση ίδιας αγωγής (μεροπενέμη , βανκομυκίνη, ρανιτιδίνη, εισπνεόμενα, υδροκορτιζόνη 100mg X1), αλλά **διακοπή αλλοπουρινόλης**
- Μείωση υδροκορτιζόνης σε 50mgX1
- 9^η ημέρα : **υποτροπή πυρετού**

10^η-11^η ημέρα (θάλαμος)

- Συνεχίζει πυρετό
- Επίταση ερυθρότητας εξανθήματος με εμφάνιση λεπτής πιτυρώδους απολέπισης
- **CRP: 16 → 258 mg/dl**
- Αύξηση υδροκορτιζόνης στα 75mg X 1
- Νέες καλλιέργειες ούρων, αίματος : στείρες
- Προκαλσιτονίνη <0.5 ng/ml
- Septifast test (PCR) (συνήθη Gram(-), Gram (+), μύκητες αίτια σήψης) : αρνητικό
- Έλεγχος αυτοανοσίας (ANA, ANCA, anti-ds-DNA) : αρνητικός
- Έλεγχος κοπράνων (μικροσκόπηση, κ/α, παρασ/κή): αρνητικός
- CT άνω+κάτω κοιλίας : κφ
- Ιολογικός έλεγχος (CMV DNA, και ορολογικός έλεγχος HSV_{1,2}, CMV, EBV, HSV₆) αρνητικός για οξεία λοίμωξη

12^η ημέρα (θάλαμος)

- Έναρξη μεθυλεπρεδνιζολόνης 125mg X 2 εφ
- Απυρεξία
- Την νύκτα **αιφνίδια επιδείνωση** με δύσπνοια, κυάνωση, εφίδρωση, οξεία αναπνευστική ανεπάρκεια με υποξαιμία και υπερκαπνία και κλινική εικόνα **οξέος πνευμονικού οιδήματος** σε έδαφος υπερτασικής αιχμής (ΑΠ:240/150 mmHg)
- Πτωχή απάντηση στην αγωγή (διουρητικά, νιτρώδη, O₂), παρά την ρύθμιση της ΑΠ
- Επείγουσα μεταφορά στην ΜΕΘ και διασωλήνωση

13^η ημέρα (ΜΕΘ)

- Διασωληνώνεται για 18 ώρες
- Αγωγή ως επί ΟΠΟ
- ΗΚΓ αλλαγές : SR, (-)T I, aVL, V₁-V₆
- Α/α θώρακος: διάχυτη θολερότητα μέσων + κάτω πνευμονικών πεδίων-πλευριτικές συλλογές άμφω
- **Triplex καρδιάς:** Αριστερή κοιλία φυσιολογικών διαστάσεων με ηπίως **περιορισμένη συσταλτικότητα αυτής EF=45-47%** λόγω υποκινησίας του μέσου προσθιοδιαφραγματικού, του μέσου οπίσθιου διαφραγματικού, του κορυφαίου μεσοκοιλιακού και του μέσου κορυφαίου προσθίου τοιχώματος της αριστερής κοιλίας.
- Σημαντικού βαθμού *ανεπάρκεια της μιτροειδούς βαλβίδας με συνοδό ήπια πνευμονική υπέρταση.*
- Μικρού προς μετρίου βαθμού ανεπάρκεια της αορτικής βαλβίδας.
- Αυξημένων διαστάσεων ΑΡ κόλπος (προϋπήρχε)
- **Trop= 264 pg/ml** (παθολογικό >53pg/ml) / **CPK-MB=5.4 ng/ml** (παθ/κο > 3.6)

14^η-16^η ημέρα (ΜΕΘ)

- Αποσωληνωμένη, απύρετη
- Αγωγή με μεθυλπρεδνιζολόνη 125mgΧ2 , μεροπενέμη , διουρητικά
- Σταδιακή πτώση WBC, EOS, CRP, Trop
- Μεταφορά σε κοινό θάλαμο

17^η-22^η ημέρα (θάλαμος)

- Διακοπή αντιβιοτικών, σταδιακή μείωση μεθυλπρεδνιζολόνης έως 56mg p.os (ΣΒ=77kgr)
- Απύρετη , σταδιακή αποδρομή εξανθήματος, αιμοδυναμικά σταθερή
- Γρήγορη αποκατάσταση της συστολικής απόδοσης της ΑΡ κοιλίας
- Προ εξόδου έγινε στεφανιογραφικός έλεγχος : αρνητικός για επικάρδια νόσο
- Εξήλθε με αγωγή : μεθυλπρεδνιζολόνη 56mg , αγωγή ΚΑ

Διάγνωση εξόδου

**Φαρμακευτική αντίδραση με
ηωσινοφιλία και συστηματικά
συπτώματα - DRESS (Drug Reaction with
Eosinophilia and Systematic Symtoms)**

Οξεία καρδιακή ανεπάρκεια

Επανεξέταση

- Παρέμεινε απύρετη , χωρίς σημεία υποτροπής εξανθήματος, καρδιακής δυσλειτουργίας , φλεγμονής
- Σταδιακή κλινική και παρακλινική αποκατάσταση καρδιακής λειτουργίας στην προ της νοσηλείας κατάσταση, που επέτρεψε την σταδιακή απόσυρση των διουρητικών
- Σταδιακή μείωση της κορτιζονοθεραπείας έως διακοπή σε περίοδο 8 εβδομάδων
- **Ιατρογενές Cushing** : σεληνοειδές πρόσωπο (σταδιακή βελτίωση)
- Μετά τριμήνου : Άσηπτη νέκρωση των κεφαλών αμφοτέρων των μηριαίων οστών , που χρήζουν χειρουργική αντικατάσταση

Φαρμακευτική αντίδραση με ηωσινοφιλία και συστηματικά συμπτώματα

- **DRESS (Drug Reaction with Eosinophilia and Systemic Symptoms)**

DRESS

Φαρμακευτική αντίδραση υπερευαισθησίας που εκδηλώνεται με πυρετό, εξάνθημα, αιματολογικές διαταραχές (ηωσινοφιλία, άτυπα λεμφοκύτταρα), λεμφαδενοπάθεια, και προσβολή εσωτερικών οργάνων (ήπαρ, νεφροί, πνεύμονες, καρδιά κλπ)

Χαρακτηριστικά

- Μεγάλη λανθάνουσα περίοδος από την έκθεση στο φάρμακο μέχρι την εκδήλωση συμπτωμάτων
3 εβδομάδες έως 3 μήνες
- Παρατεταμένη πορεία με εξάρσεις και υφέσεις ,παρά την διακοπή του φαρμάκου
- Προσβολή πολλαπλών οργάνων

Συχνότητα

- Ετήσια επίπτωση 0.9 /100.000
- Εξαρτάται από το φάρμακο ,
από 1/1.000 έως 1/10.000
- Συχνότερο με τα αρωματικά
αντιεπιλιπτικά (καρβαμαζεπίνη,
φαιнуτοΐνη, φαινοβαρβιτάλη κ.α)

Drugs associated with drug reaction with eosinophilia eosinophilia and systemic symptoms (DRESS)

Frequently reported

Allopurinol

Carbamazepine

Lamotrigine

Phenytoin

Sulfasalazine

Vancomycin

Minocycline

Dapsone

Sulfamethoxazole

Also reported

Phenindione

Fluindione

Betalactam antibiotics

Nevirapine

Oxcarbazepine

Strontium ranelate

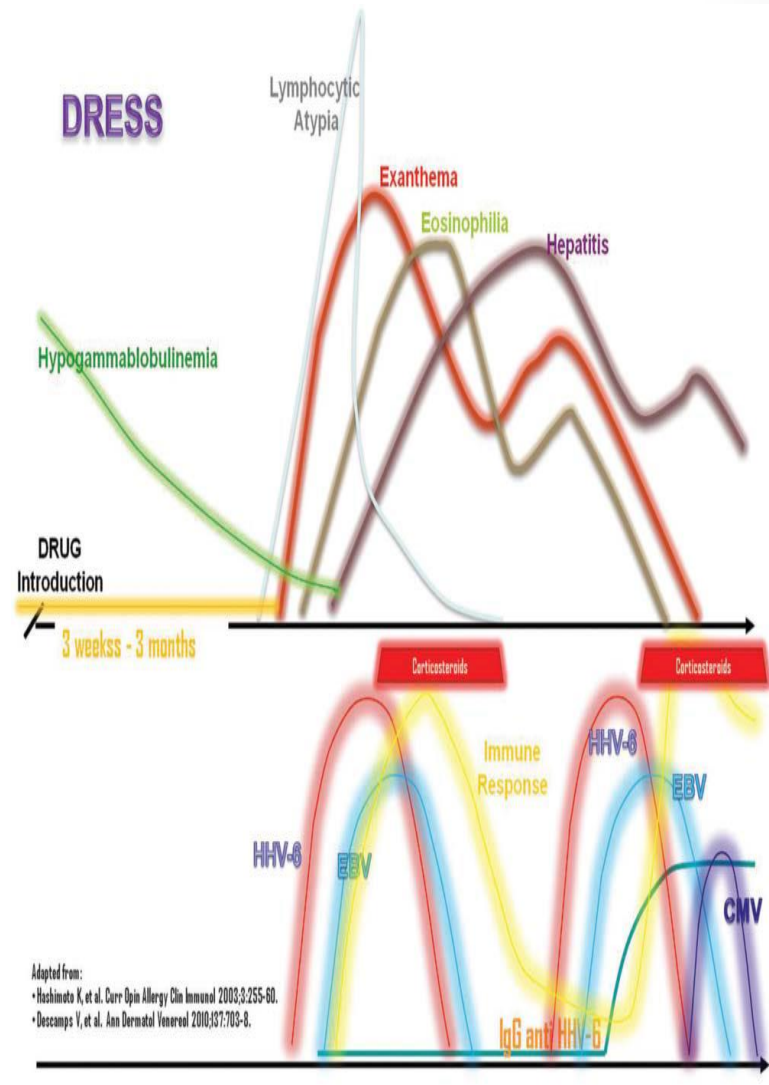
Telaprevir

Αιτιοπαθογένεια

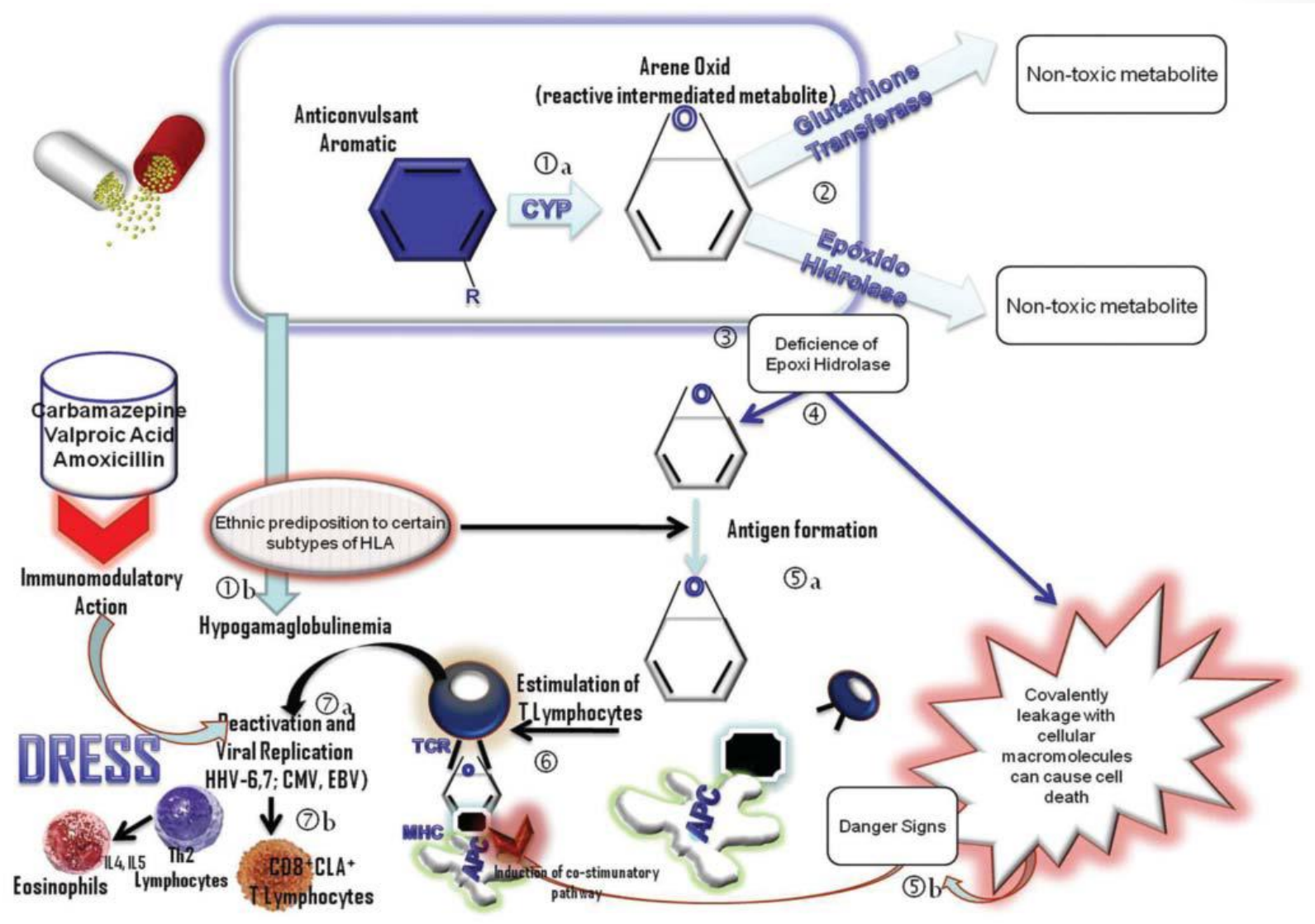
- Ανεπάρκεια ή διαταραχή στην μετατροπή των μεταβολιτών σε μη-τοξικά παράγωγα
- Προδιάθεση σε μερικούς HLA απλότυπους (HLA-B*5801 και αλλοπουρινόλη, HLA-A*31:01 και καρβαμαζεπίνη)

Αναζωπύρωση HSV-6 λοίμωξης (πιθανή συμμετοχή και άλλων ερπητοϊών όπως HSV-7, EBV, CMV)

Ορολογικά ευρήματα υπέρ αναζωπύρωσης HSV-6 λοίμωξης σε **60%** περιπτώσεων με DRESS

Αιτιοπαθογένεια

Κλινική εικόνα

Έναρξη συμπτωμάτων
3 εβδομάδες – 3 μήνες
μετά την έκθεση στο
φάρμακο

Πυρετός (95%)

Λεμφαδενοπάθεια (30-60%)

Συμπτώματα από
προσβολή οργάνων

Εξάνθημα (90%)

- Ιλαροειδές εξάνθημα
- Από κεφαλή , κορμό , άνω άκρα προς κάτω άκρα
- Συνοδό οίδημα προσώπου (25%-50%)
- Τάση συρροής που οδηγεί σε ερυθροδερμία
- > 50% επιφάνειας σωματος
- Στην αποδρομή εμφανίζει απολέπιση

© 2012 Logical Images, Inc.

Εργαστηριακά ευρήματα

- Λευκοκυττάρωση με ηωσινοφιλία ($>700/\text{mm}^3$) (50-90%)
- Λεμφοκυττάρωση με άτυπα λεμφοκύτταρα (30-70%)
- Τρανσαμινασαιμία (80%) – (Υπερχολερυθρουναίμια + παράταση χρόνων πήξης σε σοβαρή ηπατική προσβολή)
- Ευρήματα αναζοπύρωσης HSV-6 λοίμωξης (ορολογικά ή ανίχνευση DNA) (40-60%)
- Αύξηση ουρίας, κρεατινίνης (επί νεφρικής προσβολής)

Προσβολή εσωτερικών οργάνων

Τουλάχιστον ένα όργανο σε 90% των περιπτώσεων

Ήπαρ (50%)

- Συνήθως ασυμπτωματική ηπατίτιδα
- Σπάνια ίκτερος , εγκεφαλοπάθεια
- ALT > 2
- Ευθύνεται για τους περισσότερους θανάτους

Νεφροί (10%)

- Οξεία διάμεση νεφρίτιδα
- Μικρές αυξήσεις Ure, Cre

Πνεύμονες (9%)

- Βήχας, δύσπνοια
- Διάμεση πνευμονίτιδα

Καρδιά

- Μυοκαρδίτιδα
- Περικαρδίτιδα

Άλλα όργανα

- Αιμοποιητικό (αιμοφαγοκυτταρικό σύνδρομο)
- Γαστρεντερικός σωλήνας (διάρροιες, αιμορραγία, εξέλκωση)
- Πάγκρεας (παγκρεατίτιδα)
- Θυρεοειδής αδέννας (αυτοάνοση θυρεοειδίτιδα που εμφανίζεται μετά την αποδρομή του DRESS)
- ΚΝΣ (εγκεφαλίτιδα, μηνιγγίτιδα)
- ΠΝΣ (πολυνευρίτιδα)
- Μύες (μυοσίτιδα)
- Οφθαλμοί (ραγοειδίτιδα)

Διάγνωση

- Υψηλού βαθμού κλινική υποψία
- Ιστορικό έκθεσης σε φάρμακο υψηλού ρίσκου (αλλοπουρινόλη, αντιεπιλιπτικά)
- Ιλαροειδές εξάνθημα , συρρέον ερύθημα ή δερματίτιδα με απολέπιση
- Πυρετός
- Ηωσινοφιλία και άτυπα λεμφοκύτταρα
- Λεμφαδενοπάθεια
- Σημεία προσβολής εσωτερικών οργάνων

Διάγνωση

Table 1 Scoring System for Classifying DRESS Cases as Definite, Probable, Possible, or No Case, from Kardaun et al¹¹

Score	-1	0	1	2
Fever $\geq 38.5^{\circ}\text{C}$	No/U	Yes		
Enlarged lymph nodes		No/U	Yes	
Eosinophilia		No/U		
Eosinophils			$0.7-1.499 \times 10^9 \text{ L}^{-1}$	$\geq 1.5 \times 10^9 \text{ L}^{-1}$
Eosinophils, if leukocytes $< 4.0 \times 10^9 \text{ L}^{-1}$			10%-19.9%	$\geq 20\%$
Atypical lymphocytes		No/U	Yes	
Skin involvement				
Skin rash extent (% body surface area)		No/U	$> 50\%$	
Skin rash suggesting DRESS	No	U	Yes	
Biopsy suggesting DRESS	No	Yes/U		
Organ involvement*				
Liver		No/U	Yes	
Kidney		No/U	Yes	
Muscle/heart		No/U	Yes	
Pancreas		No/U	Yes	
Other organ		No/U	Yes	
Resolution ≥ 15 days	No/U	Yes		
Evaluation of other potential causes				
Antinuclear antibody				
Blood culture				
Serology for HAV/HBV/HCV				
Chlamydia/mycoplasma				
If none positive and ≥ 3 of above negative			Yes	

DRESS = Drug Reaction with Eosinophilia and Systemic Symptom; U = unknown/unclassifiable; HAV = hepatitis A virus; HBV = hepatitis B virus; HCV = hepatitis C virus.

*After exclusion of other explanations: 1, one organ; 2, two or more organs. Final score < 2 , no case; final score 2-3; possible case; final score 4-5, probable case; final score > 5 , definite case.

Διαφορική διάγνωση

- Σύνδρομο Stevens-Johnson/Τοξική επιδερμική νεκρόλυση

(έναρξη 4-28 ημέρες, βαριά διαβρωτική προσβολή βλεννογόνων σε 2 ή παραπάνω θέσεις, απουσία ηωσινοφιλίας ή προσβολής εσωτερικών οργάνων)

- Υπερηωσινοφιλικό σύνδρομο
- Σύνδρομο Sezary
- Οξύς δερματικός ερυθηματώδης λύκος

Θεραπεία (1)

- Νοσηλεία σε νοσοκομείο
- Απόσυρση του υπεύθυνου φαρμάκου
- Υποστηρικτικά μέτρα (ενυδάτωση συστηματική , τοπική ενυδάτωση και περιποίηση δέρματος)
- Αποφυγή χορήγησης άλλων φαρμάκων (αντιφλεγμονωδών, αντιβιοτικών)
- **Πρεδνιζόνη** σε δόση **1-1.5 mg/Kgr** βάρους
- Μετά τον έλεγχο των συμπτωμάτων αργή μείωση των κορτικοειδών σε διάστημα 6-8 εβδομάδων (γρήγορη μείωση μπορεί να οδηγήσει σε υποτροπή)

Θεραπεία (2)

- Υποστήριξη σε περίπτωση προσβολής άλλων οργάνων (νεφρών, πνευμόνων, καρδιάς)
- Οξεία ηπατική ανεπάρκεια $\longrightarrow$ μεταμόσχευση ήπατος
- Σε απειλητικές για την ζωή ενδείξεις , έχει δοκιμαστεί χορήγηση ανοσοσφαιρίνης (2gr/kg σε περίοδο 5 ημερών)
- Σε ασθενείς με βαριά προσβολή οργάνων και αποδεδειγμένη αναζωπύρωση ερπητικής λοίμωξης έχει δοκιμαστεί αγωγή με γκανσικλοβίρη

Πρόγνωση

- Καλή
- Αργή αποδρομή συμπτωμάτων σε διάστημα εβδομάδων (αποκατάσταση δερματικών βλαβών 6-9 εβδομάδες μετά την απόσυρση του φαρμάκου)
- Προτείνεται παρακολούθηση του ασθενούς , έως ένα χρόνο μετά, για ανάπτυξη αυτοάνοσων συνδρόμων (αυτοάνοση θυρεοειδίτιδα)
- Θνητότητα 5-10% (οξεία ηπατική ανεπάρκεια, πολυοργανική ανεπάρκεια, οξεία μυοκαρδίτιδα)

dress

www.shutterstock.com · 123813208

Ευχαριστώ